

Rijmenam

Eenmaal, andermaal

16 juni 2012

Het waren de Broeders, of liever „les Pères“ die ervoor zorgden dat het wat twijfelende „déjà vu“ veranderde in de zekerheid dat ik daar, op die plaats in de Kempen, al eerder was geweest. Meer dan eens zelfs. Een keer in het voorbijrijden op weg naar een andere wandeling en zelfs eens omdat daar een wandeling vertrok. Dezelfde wandeling als die nu op het programma bleek te staan. Weliswaar voor een deel in de tegengestelde richting. Om er de spanning wat in te houden. Het is dus mogelijk dat mijn trouwste lezertjes ook, terecht, denken dat ze wat komt al eens eerder hebben gelezen. Déjà vu, jawel.

Les Pères waren de Trappisten van Chimay. Niet dat die Broeders daar met een groepje stonden te wachten om me welkom te heten. Dat niet. Wel hing er een groot spandoek dat reclame maakte voor één van hun producten: bier! Alweer, ja, ik weet het, maar je kan hier in dit landje je kont niet keren of je stoot wel een glas bier om. Het schuim van de natie. In dit geval ging het om het Chimay-bier dat gebrouwen wordt in de Abdij van Notre-Dame de Scourmont. Het is één van de zes Belgische bieren die nog het label „Authentic Trappist Product“ mag voeren. Het bier uit Chimay komt dus bij de paters vandaan. Hetgeen betekent dat het gebrouwen wordt binnen de muren van het trappistenklooster. Dat gebeurt onder de controle en de verantwoordelijkheid van de kloostergemeenschap. Wat het opbrengt wordt, naar eigen zeggen, besteed aan „wederzijdse sociale hulpverlening“. De invulling van die kreet is me niet helemaal duidelijk.

Houten kop

De organisatoren van de tocht waren duidelijk schatplichtig aan de orde uit Chimay want ze vermeldten dat je bij bestelling van een kelk Chimay-bier een kaart kreeg (zolang de voorraad strekte) waarmee je kans maakte op een prijs. Bier, waarschijnlijk. Of kaas, want dat maken die jongens van de Cisterciënzerorde van de Strikte Observantie ook.

Het te overvloedig nuttigen van hun vloeibare produkt kan aanleiding zijn tot het ontwaken met een spreekwoordelijke „houten kop“. Het was echter ook zo dat de organisators van deze wandeling zichzelf met de titel „Opsinjoorke“ hadden bedacht. En dat „sinjoorke“ heeft al sinds jaar en dag een dergelijke kop. Letterlijk dan. Opsinjoorke is namelijk een grote pop. In de Mechelse praalstoeten en ommegangen wordt die pop onveranderlijk meegedragen. Wat op zich niets bijzonders is maar natuurlijk gebeurt er ook nog wat mee dat buitengewoon is. Door het plotseling strak trekken van het grote doek waarop de pop ligt, wordt ze voortdurend de hoogte ingeworpen om terug in het doek te landen. Tenminste, dat laatste is wel de bedoeling maar het gaat ook wel eens mis. Hoewel het precies daaraan te wijten is dat Opsinjoorke aan zijn naam is geraakt.

De pop stelt een kort dik mannetje met een snor voor. Hij staat symbool voor de eeuwige dronkaard die zijn vrouw afranselt. Een zeer laakbaar gedrag. Als straf voor dat soort wandaden en om de onverlaat eens goed schrik aan te jagen schijnt het veel vroeger wel eens gebruikelijk geweest te zijn om zo iemand te jonassen, er eens goed mee te sollen. Zo werd hij dan door de verontwaardigde burens met een plotseling strak getrokken laken in de hoogte gegooid.

De wortels van Opsinjoorke en dergelijke figuren zijn... Spaans! Dat land kent een

gelijklopende traditie rond een mannetje dat daar „El Pelele“ wordt genoemd. In het Madrileense Prado staat bijvoorbeeld op een schilderij van Francisco de Goya een tafereel waarbij iemand op een doek de lucht in gesmeten wordt.

Opsinjoorke in volle vlucht. Let wel: dit is nog niet het echte werk maar een training.
Foto van het internet Wiki Commons.
Titel: Opsinjoorke Waver. Auteur: Steven Fruitsmaak

In 1647 sneed Valentyn van Lancsroon de kop van de pop uit hout. Hij noemde zijn creatie „sotscop“ (zotskop). Indachtig de vermeende slechte reputatie van het baasje veranderde deze naam in de daaropvolgende decennia nogal eens. Niet in de positieve zijn maar duidelijk denigrerend als „vuilen bras“, „vuilen bruidegom“ of „vuilen bruid“. De huidige naam ontstond in 1775 door een incident.

Tijdens de processie van dat jaar ging het verkeerd met dat opvangen van de omhoog gesmeten pop. Ze kwam in het publiek terecht. Een toevallig toeschouwer was de Antwerpenaar Jacobus de Leeuw. Die zag dat ding op zich af komen vliegen en hij was begrijpelijk niet al te tuk op een harde confrontatie. Dus trachtte hij de pop af te weren zodat die niet op zijn hoofd terechtkwam. Dat werd door de omstanders heel anders begrepen. Men verdacht hem ervan de pop te willen stelen. Het bekwam Jacobus slecht. Nadien schreef hij aan het wettelijk gezag van de stad Mechelen een brief om zijn grieven te uiten over de

behandeling die hem ten deel viel. Het origineel daarvan is nooit terug gevonden, schijnt het, maar de tekst is bewaard gebleven.

„Mijnheer,

Meer door noodt gepraemt dan door wetentijt bequaem seijnde Ul. dese onvolmaeckte regels - om Ul. te betoonen dat ick onschuldigh ben in het betichten van het soo genaemt sotteken dat ick soo men segt soude willen afnemen, dit was veer van mijn gedachten...“

Hij gaat verder met vertellen hoe een en ander werkelijk is gebeurd en wat hem werd aangedaan.

„...terstont heeft men met stocken seer vreedelijck geslagen dat mijn arm wel ses weken gelijk lam geweest hebben, dit was noch niet genoeg, de vreedhijdt der soldaten ginch noch veerder, men viel aan het cappen soo dat ick twee wonden op mijn hoofd kreegh, daarbij nog seer veel slagen met platte pallassen...“ Hij zou nog in de gevangenis beland zijn bovendien ware het niet dat: *„...en ben het ontvlugt doer dat den soldaet met peert en al gevallen is en ben eijndelick naer groote benoutheit vanden hoofde tot den voet bebloet vertrocken...*“ Hij zou het de magistraat zelf komen uitleggen maar hij moest zijn kinderen te eten geven. Wel vroeg hij: *“...Ul. Dit te willen considireren en mij den stock en den houdt [hoed] te senden...”* Hoe het is afgelopen, is niet bekend, maar vanaf dat moment noemen de Mechelaars hun smijtpop wel Opsinjoorke. Bedoeld als schimpscheut op hun eeuwige rivalen de Antwerpenaars die zich tooien met de naam „Sinjoren“. Hetgeen ook al afkomstig is van het Spaanse „señor“. Los de Amberes...

De Mechelse Maneblussers waren van dan af ervoor beducht dat die van Antwerpen wraak zouden nemen door Opsinjoorke daadwerkelijk te stelen. De pop werd opgeborgen in een koffer, voorzien van flinke sloten. Wat niet belet dat Antwerpse studenten er toch nog in slaagden om de pop met koffer en al te ontvreemden.

Niet alles rijmt in Rijmenam

Rijmenam ligt in het zuiden van de Belgische provincie Antwerpen. Desondanks wordt het gerekend tot de Brabantse Kempen! Maar alles wel beschouwd is dat niet zo vreemd want buurgemeente Keerbergen ligt reeds in Brabant.

Rijmenam ligt ook aan de rivier de Dijle en die heeft wel wat betekend in de geschiedenis

van dit dorp.

Uit velerlei vondsten is gebleken dat Rijmenam al bewoond moet geweest zijn in de prehistorie. En toen die prehistorie al lang geschiedenis was, toen kwamen de Romeinen. Er werden hier Romeinse medailles van Constantijn de Grote en zijn zoon gevonden. Wat er op wijst dat hier waarschijnlijk een Romeinse nederzetting is geweest. Volgens oude documenten zou er zelfs een Romeinse villa geweest zijn. Maar daarvan is nooit sluitend bewijs gevonden.

De Franken, die zijn hier ook geweest. Dat was ver voor de invoering van de Euro. Dat zij het dorp bewoonden is te zien aan het driehoekige dorpsplein, de dries met lindebomen, waar recht gesproken werd.

De voordien zelfstandige gemeente maakt sinds de fusie in 1977 deel uit van Bonheiden. Het gehucht Peulis, dat vóór de fusie met een deel tot Rijmenam hoorde, werd bij Putte gevoegd.

Rijmenam is vooral in de geschiedenisboeken terecht gekomen door de Slag van Rijmenam. Die werd uitgevochten op 1 augustus 1578 tussen troepen van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden en Spaanse troepen onder leiding van Don Juan van Oostenrijk. De Spanjaarden kregen daarbij op hun donder.

Dat de Nederlanders en de Spanjaarden hier onheil kwamen brengen, dat is geen nieuws, maar dat de Turken hier ook waren voorbijgewaaid, dat is veel minder bekend. Nochtans bestaat er een verhaal waarin dit volk opduikt. Lang voordat er hier gastarbeiders waren uit die streken. Het verhaal hangt aan mekaar van... onsamenhangendheid.

Op de Gemeenteburg zou ooit een schat gevonden zijn. Er stond naar verluid een pastoor bij. Met een hostie. De schatkist was van de Turken. Wanneer men de kist op een kar had getild en iets zei, zakte ze tweemaal zo diep als voorheen in de grond. De schat zou er nog steeds liggen, maar men weet niet of ze op de Duivelsberg of onder de grote paal ligt. De paal werd ook door de Turken gezet, want er staat een onleesbaar opschrift op. Wanneer men de schat probeerde op te graven, gebeurden er allerlei vreemde zaken. Die waren bedoeld om de schatgravers te doen lachen en ze te laten spreken. Zodat de schat alweer in de dieperik zou verdwijnen want telkens er gesproken werd, zakte de schat in de grond. Men zag bijvoorbeeld muizen met pollepels aan hun staart en „pepels“ (vlinders) met hooiwagens. Als men zo'n schat wilde opgraven, moest er altijd een pastoor met een hostie bij staan (aha, vandaar dus). Op de schatkist lag een geketende duivel. Wie de ketting trachtte los te maken stierf ter plekke. De Turken zijn ooit eens met vijfhonderdduizend soldaten gekomen om die schat terug te halen, maar ze mochten het land niet binnen. Ze mochten van de koning alleen met tweehonderd soldaten binnen, maar dat durfden ze niet aan.

Het mag merkwaardig schijnen maar ik heb ernstige twijfels over de waarschijnlijkheid van dit verhaal. Alleen... die paal hè, die grote paal met dat rare opschrift, die bestaat dus echt! Wijd en zijd staat hij bekend als... „de Grote Paal“. Die werd daar geplaatst in 1773 om de grens aan te duiden tussen de dorpen Rijmenam en Keerbergen. De bedoeling was om eens en voor altijd een einde te maken aan de grensgeschillen die steeds weer de kop opstaken. In het grensgebied tussen de twee dorpen, de open heidevlakte waar later denbossen werden aangeplant, was het zelden echt duidelijk waar de grens precies lag. Dat stelde blijkbaar wel eens problemen. Bijvoorbeeld bij het houtsprokkelen. Zo van: „Julie hebben het recht niet om hier...“ Enzovoort. Waarna het treffen gewoonlijk eindigde met nogal wat lichamelijke schade bij de betrokken partijen. Daarom besloot men grenspalen te plaatsen: twee kleine en één grote. Bij het bord waarop nu aangegeven staat dat daar Keerbergen begint en dus Rijmenam eindigt (of omgekeerd) werd in de jaren vijftig van vorige eeuw een zandstenen paal geplaatst die als baken moet dienen voor de echte Grote Paal. Die is namelijk wat moeilijk te vinden doordat hij aan het eind van een klein weggetje staat, tussen twee tuinen. De paal (de echte) is 1,50 meter hoog en het oude wapen van de heer van Rijmenam staat erin gebeiteld. Met daaronder de Latijnse tekst „*Pagus de*

Rymenam finibus suis regundis e contractu posuit anno MDCCLXXIII". Hetgeen betekent: „De gemeente Rijmenam heeft deze paal opgericht omdat haar grenzen door overeenkomst moesten worden opgesteld ten jare 1773“.

Grenspalen van deze soort zijn nagenoeg uniek in België. Reden waarom deze als monument werd erkend. Buiten de paal van Rijmenam zijn enkel de Borne de Ways (tussen Baisy en Sart-Dames-Avelines in Waals-Brabant en de Borne d'Ensival, tussen Ensival en Theux in de provincie Luik bekend.

Rond deze paal word dus ook nog een heel ander verhaal verteld dan het bovenstaande. Er wordt ook in getoverd maar Turken kwamen er niet aan te pas.

Aangezien geen enkele Rijmenamse burger Latijn verstond, wist niemand wat de tekst op de Paal moest betekenen. De pastoor moet het wel kunnen ontcijferen hebben maar die komt in dit verhaal helemaal niet voor het voetlicht. Dus werd er maar zelf een „verklaring“ bijeen gefantaseerd. Een oude, zonderlinge vrouw beweerde dat zij alleen wist wat de tekst wilde zeggen. Dat was volgens haar noch min noch meer dan dat er zich onder de paal een fabelachtige schat bevond. Twee broers gingen aan het spitten en na uren graven vonden ze inderdaad de schat. Terwijl ze nog volop aan het juichen waren kroop de schat echter plotseling weer in de grond. Waarna hij nooit meer werd teruggevonden.

Misschien dat er in dezen wel iemand aan het werk was die in Rijmenam bekend heeft gestaan als tovenaars. Een beetje tegen wil en dank, zo lijkt het wel.

Een man had op de vlooienmarkt boeken gekocht. Het bleken echter toverboeken te zijn! Dat wist hij evenwel niet toen hij er begon in te lezen. Maar toen hij begonnen was met de lectuur, kon hij niet meer stoppen. En wanneer hij het boek uit had moest hij beginnen toveren. Die tovenaarsleerling genas vele mensen van hun kwalen. Wat niet belet dat hij soms ook kwaad deed. Op een dag had een knecht de boeken van de tovenaars gevonden en ook hij was erin beginnen lezen. Met het bekende gevolg: ook hij moest beginnen toveren. Zo ontstond er concurrentie tussen de tovenaars en de knecht. De tovenaars wierp aspergezaad in de grote houtmijt en gaf de knecht het bevel dat zaad weer te verzamelen. Waar dat goed voor was is niet duidelijk maar dat gebeurt meer met tovenarij. Je snapt er de zin noch de logica van. Deze schier onmogelijke opdracht werd toch vlekkeloos volbracht door de knecht. De pastoor hoorde ervan en dat kon hij niet over zijn kant laten gaan. In een dorp was één iemand die rechtstreeks in contact stond met hogere machten genoeg. Dus sommeerde hij de beide tovenaars hem de toverboeken te bezorgen. Waarop de oorspronkelijke tovenaars inderdaad braaf alle boeken naar de pastorie bracht. Behalve het belangrijkste, dat hield hij voor zichzelf. De pastoor wilde wel eens weten of hij niet bij de neus was genomen en daarom vroeg hij of de tovenaars nu al zijn macht kwijt was. Die blies in de richting van de notelaar van de pastoor, die in volle bloei stond (de notelaar). Vervolgens dwarrelden duizenden bladeren naar beneden, waardoor de boom daar geheel kaal stond. Daarop gaf de pastoor de tovenaars een verschrikkelijke afranseling. Zo werkt nu eenmaal de naastenliefde. De tovenaars liep geblutst naar huis om het achtergehouden boek alsnog halen en het naar de pastoor te brengen. Daarna was hij zijn macht kwijt. Waarna de pastoor in de boeken las en... Ahum, zo vervolgt het verhaal niet.

De krekels en de berg

Om de langste afstand vol te maken werden de wandelaars op een lus gestuurd die langs een bebost gebied leidde: de Krekelsberg. Ooit maakte dit natuurgebied deel uit van de grote heide van Bonheiden. De Krekelsbeek lag er doorheen. Vandaar waarschijnlijk dat het gebied op oude landkaarten staat ingetekend als „Krekelsberg“. Maar het bleef daar geen heide, er werden bomen geplant. Naaldbomen. Met het idee dat die arme grond toch voor niets anders te gebruiken was. En het hout was nodig om de gangen van de koolmijnen te stutten. Van zodra het een bos was, werd er daar ter plaatse niet meer gesproken van de Krekelsberg maar van het Keldersbos.

Het aanplanten van die naaldbomen had meerdere gevolgen. Dennenbossen zijn, dat is bekend, nogal somber. Dus het licht bereikte de bodem haast niet meer. Bovendien

In de Krekelbergen. Van bergen is hier niet veel te zien. Het zijn dan ook vooral afgeplatte landduinen.

maakten de afgevallen naalden dat de grond verzuurde. Met dan alles samen tot gevolg dat wat er voordien groeide volkomen verpieterde en verloren ging. Met andere woorden: de heide was geen heide meer. Er is echter een merkwaardig kantje aan dit verhaal. Er bleef namelijk een stukje relatief open. Daar kreeg de oude vegetatie nog een kans. Het kleine stukje heide dankt zijn naam en ontstaan aan... spelende kinderen! Het heet Peter Pan. Dat de kinderen een stukje terrein open hielden maakt dat er op een landduin nu nog een klein vlekje heide voortleeft. Hetgeen hier uniek is. Het huidige bos is eigendom van het OCMW (Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn) van Mechelen. Maar die gaf het in de zomer van 2011 in beheer aan Natuurpunt. Die willen daar doen wat ze overal elders ook doen met domeinen die zij beheeren: de natuur herstellen. Door het bos natuurlijker en gevarieerder te maken. Zodat inheemse bomen en planten weer een kans krijgen.

Aansluitend bij het domein Peter Pan streeft men er naar om de heide ook op andere plaatsen weer te laten bloeien. Dat kan nog even duren maar de natuur heeft nu eenmaal een eigen wandeltempo.

Bon

Rijmenam is dus een deel van Bonheiden. Het viel me op dat er daar zoveel BV's (Bekende Vlamingen) geboren zijn dan wel er wonen of gewoond hebben. Dat gaat van sportlui als veldrijders, voetballers en atleten over schrijvers en dichters naar acteurs en actrices en andere kunstenaars... Echter is er onder de bekenden ook een seriemoordenaar die de titel „*De Vampier van Muizen*“ meekreeg. Het klinkt komiek maar dat is het allesbehalve. Muizen is namelijk een dorp. De „Vampier“ was Staf Van Eyken.

Zijn levensverhaal leest als een goedkope smartlap. Hij groeide op in een wankel gezin in Bonheiden. Zijn vader was een alcoholist en een vechtersbaas die op een dag zijn vrouw en zijn twee kinderen, Staf en Jenny, in de steek liet. Hij liet zich inlijven bij het Vreemdelingenlegioen om aan het gerecht te ontkomen omdat hij een moord op zijn geweten had. Later pleegde hij zelfmoord in Algerije. De moeder van Staf hertrouwde en ze maakte daarbij een even slechte keuze als de eerste keer. Haar tweede echtgenoot was ook een agressieve kerel met een drankprobleem. Bij hem kreeg ze nog een dochtertje. Zij werd ziek: multiple sclerose. Waardoor ze in een rolstoel belandde. Omdat ze niet meer voor haar dochtertje kon zorgen werd het kind ondergebracht bij de burens, een bejaard echtpaar. Maar ze kwamen alle drie op tragische wijze om het leven door de uitwasemingen van een slecht werkende kachel.

Staf Van Eyken groeide op als een onhandelbaar kind dat vaak mishandeld werd door zijn stiefvader. Naar eigen zeggen werd hij vanaf zijn negende vier jaar lang seksueel misbruikt door een tante. In augustus 1965, toen Staf veertien jaar oud was, randde hij een meisje van elf aan. Hij werd naar het verbeteringsgesticht van Mol gestuurd. Vervolgens verhuisde hij van de ene instelling naar de andere. Er was blijkbaar niet veel verbetering opgetreden want later werkte hij ijverig aan zijn bijnaam door drie vrouwen de verkrachten, te wurgen en ze te bijten.

In 1974 werd hij door een Antwerps assisenhof tot de doodstraf veroordeeld. Vermits die in België sinds de Tweede Wereldoorlog niet meer wordt uitgevoerd, werd die straf automatisch omgezet in levenslang.

Berg de Keer

Hoewel de wandeling net als vorige keer in Rijmenam vertrok ging ze toch voor het grootste gedeelte over het grondgebied van Keerbergen.

Keerbergen had vanaf de jaren dertig van vorige eeuw een hele rist kleine hotels en restaurants in de bossen rond het dorp. De meeste van die gebouwen zijn er nog maar het zijn privé woningen geworden. En niet van de minste doorgaans. Het is opvallend dat Keerbergen één van de goedkoopste gemeenten is in België waar het om belastingen gaat. Op het wereldwijde web vond ik vroeger al het volgende hoeraproza van een politieke partij: „*Keerbergen blijft met 875 opcentiemen en 5,5% personenbelasting één van de meest belastingvriendelijke gemeenten in België*“. Dat gegeven lokt natuurlijk kapitaalkrachtigen om in het weelderige groen, zoveel mogelijk verborgen voor de buitenwereld, een kast neer te poten. De vergelijking met Sint-Martens-Latem dringt zich op. Meer nog, hier zijn vele van die residenties te vinden in een plaats die de Brakelberg heet. In Sint-Martens-Latem bestaat naar het schijnt... Brakelbergen! Het kan nauwelijks toeval zijn. Het vroegere cliënteel van de horecazaken in Keerbergen bestond doorgaans uit arbeiders en kleine zelfstandigen uit Mechelen. Rijmenam was zeer gemakkelijk bereikbaar met de tram vanuit Mechelen. Men kon toen ook van de Buurtspoorwegen een „toeristenrijtuig“ huren dat „volledig ingericht“ was. Met een kolenkachel, slaappleatsen en een watertank. Keerbergen had van 1932 tot 1963 zowaar een eigen vliegveld! Natuurlijk werd dat in de Tweede Wereldoorlog door de Duitsers bezet en dankbaar (?) gebruikt. Om zich van de gebouwen naar de het vliegveld te begeven zonder door dat geallieerde gespuis onder vuur genomen te worden, maakten zij een onderaardse gang. Nu zijn die gebouwen eigen aan het Koninklijk Atheneum van Keerbergen. Het is onwaarschijnlijk dat de onderaardse gang nog gebruikt wordt of überhaupt nog bestaat want het vliegveld is helemaal verdwenen. Het terrein werd afgegraven en daardoor ligt daar nu het meer van Keerbergen, dat 12 hectare groot is.

Merkwaardig is ook de kerk van Keerbergen. Die is er namelijk niet. Tenminste... niet op de plaats en in de gedaante waar je ze zou verwachten: als schip bij de kerktoeren. De kerktoeren staat daar vierkant en alleen op de Gemeenteplaats en de huidige Sint-Michielskerk bevindt zich aan het andere eind van dat plein. Het nieuwe gebouw ziet er trouwens helemaal niet als een kerk uit. Eerder als een appartementsgebouw of een supermarkt. Alleen een bord met vermelding van de (schaarse) erediensten, een sculptuur van Sint Michiel die de draak met zijn speer doorboort en, na enig zoeken, een kruis, duiden de functie van het gebouw aan.

De oude kerk werd in 1971 onder veel protest afgebroken.

Zoals gezegd blijft van de oude kerk alleen de toren staan. Met het uurwerk en de klokken. Zodat zich het eigenaardige feit voordoet dat voor een dienst het kloggelui van een heel andere plaats komt dan men zou verwachten. Alle waardevolle zaken zoals het altaar, de beelden, de kandelaars en de kruisweg uit de oude kerk zijn wel bewaard gebleven. Ze zijn ondergebracht in het museum Botermolen.

Vóór het gemeentehuis van Keerbergen, ook op de Gemeenteplaats, prijkt een beeldje. Een figuur die een grote kruiwagen voortduwt. „Zandjan“ zegt het bordje op de voet.

Dit figuurtje schijnt typisch te zijn voor Keerbergen.

De alleenstaande toren van de oude kerk in Keerbergen. De uurwerken en de klokken werken nog steeds want de nieuwe kerk heeft die niet.

„Zandjan“ voor het gemeentehuis van Keerbergen.

Het staat symbool voor een hard en eenvoudig Kempens bestaan dat opgebouwd was rond de handel in... zand. De zandleurders of “zandjannen” voerden met kruitwagens het zand uit de heidevennen tot in Mechelen en Leuven. Dat zand hadden ze vooraf thuis gewassen en gedroogd. Het witte zand strooide men op de vloer van de woonkamer. Dat stond netjes en het voorkwam dat er teveel stof zou opwaaien. Wanneer de zandjannen dan met hun, hopelijk lege, kruitwagen terugkeerden, raapten ze dennennappels. Die werden ook verkocht of zelf gebruikt om er de kachel mee te stoken. Luxe was dus ver te zoeken.

Het beeld staat daar sinds 1996 en het werd in 1986 gemaakt door ene Daniël Schelfhout.

Broekelei

Het natuurgebied met de wat curieuze naam is een fossiele riviermeander die zo'n 10 000 jaar geleden is ontstaan. Tijdens de laatste ijstijd waren de Dijle en de Demer grote rivieren. Samen met het smeltende ijs en

het water, voerden deze stromen ook enorme hoeveelheden zand mee. Het moet wel zo zijn dat de beide rivieren toen een zeer brede bedding hadden. Overal lagen grote zandbanken. In drogere perioden, wanneer de rivieren krompen en het zand droog kwam te staan, begon dat te verwaaien. Het verstrooide en het vormde rivier- of landduinen. Zo kregen de Brabantse Kempen hun vorm. Een resultaat daarvan was de zandrug die van Bonheiden over Keerbergen naar Tremelo gaat. Later werden de kronkels van de rivier gedeeltelijk rechtgetrokken en waar de rivier oorspronkelijk haar bedding had, daar bleven natte, laaggelegen gebieden over. De „broeken“.

Een dergelijk gebied is de Broekelei ten westen van de dorpskom van Keerbergen. Het is een lage, afgevlakte heuvelrug (de Duivebergen), helemaal ingesloten door de Spuibek en door een lager liggende waterrijke strook, waarvan het begin en het einde samenko-

Een oude bunker in de Broekelei die nu dienst doet als onderkomen voor vleermuizen. Zo zijn er hier wel meer in de streek.

men in de Zeept. Daar waar de Spuibek uitmondt in de Dijle. Aan de buitenkant verheffen zich rondom wat hogere duinen: de Papestraat, de Wolvenberg, de Zeeptse heuvelen en de Kerkebergen. De Broekelei is een vrij gaaf gebleven gebied met de beek, de vroegere turfputten en de moerassen, het struikgewas en de lage weiden die het zo bijzonder maken. De grondwaterstand in het gebied varieert voortdurend. Deze verscheidenheid in samenstelling van de bodem en het steeds veranderende waterpeil brengen in de Broekelei een grote landschapelijke diversiteit en een rijke fauna en flora teweeg. Sinds 2001 is het een erkend natuurgebied. Er wordt daar ge-

streefd naar soortenrijke hooilanden, inheemse loofbossen en elzenbroekbossen. Inderdaad zijn hier de alomtegenwoordige naaldbomen niet te zien. In tegendeel, die worden zelfs actief geweerd. De aanwezige zomereiken, elzen en meer van dat loofhout schijnen me nog niet zo lang geleden hier aangeplant.

Wie denkt dat het volstaat in dergelijke gebieden de natuur maar een beetje zijn gang te

laten gaan, die vergist zich deerlijk. Om te beletten dat bepaalde soorten te veel gaan overheersen en daardoor andere soorten juist geen kans meer geven, zijn er altijd wel beheerswerken te doen. Zoals het maaien van hooiland, het knotten van wilgen, het snoeien van elzen en het ruimen van de poelen voor de amfibieën. Soms zijn ook eenmalige ingrepen nodig. Zoals het kappen van exoten (bijvoorbeeld de steeds woekerende Amerikaanse vogelkers, lork, spar en Amerikaanse eik) en het omheinen van weiden waarop ge graasd wordt.

Ook in dit gebied wordt een gedeelte van het natuurbeheer toevertrouwd aan... runderen. Het gaat hier om een beheersproject met Gallowayrunderen dat in juni 2006 werd gestart. De Galloways met hun krullende vacht zijn bestand tegen extreme weersomstandigheden. Het zijn ook helemaal geen kieskeurige eters. Ze vreten zelfs bramen! Ja, ja, het hout met de doornen, niet alleen de vruchten. In een omheind gebied van ruim 10 hectare kunnen die dieren hun gang gaan. Met veeroosters, poortjes en dergelijke blijft het gebied helemaal toegankelijk voor wandelaars zonder dat het vee eruit kan.

Daar bij die molen

Keerbergen heeft een windmolen: De Heimolen. Een goed geconserveerde staakmolen. Tot omtrent 1970 waren er in de Dijlestreek nog 76 molens te vinden. Nu nog één. Deze. De Oude Molen of de Heimolen. Oud is hij wel degelijk want in een balk staat het jaartal 1706 gesneden.

Oorspronkelijk stond de molen in het midden van de „Grote Heide“. Dat was dichterbij Tremelo toe. Die plaats was om meerdere redenen niet erg goed. Ten eerste kon de molen daar onvoldoende wind vangen. Bovendien was hij vanuit het dorp moeilijk te bereiken. Daarom werd hij 1722 overgebracht naar de plaats waar hij nu nog staat: de Molenberg. De molen was lange tijd eigendom van de familie van Arenberg die in het Kasteel van Heverlee verbleef. Het molenaarshuis en de molen werden in het begin van de 19^e eeuw verkocht. Aan verschillende kopers, zowaar. De molenaar werd dus verplicht elders te gaan wonen.

De Heimolen of Oude Molen in Keerbergen.

Je moet vooral niets geloven van het fabeltje dat de bliksem nooit tweemaal op dezelfde plaats inslaat. Deze molen is daarvan het bewijs. Niet minder dan vier maal werd hij getroffen door het hemelvuur. In 1920, 1926, 1950 en 1955. Ook tijdens de wereldoorlogen werd hij niet gespaard. De laatste keer doordat een V1 in de nabijheid insloeg waardoor alle leien van het dak werden geblazen.

Bepaald klein is de molen niet want er kan tot tien ton graan in opgeslagen worden.

Zoals vrijwel overal elders raakte de molen in verval, werd hersteld, raakte weer in verval, enzovoort. Totdat een restauratie en een aankoop door de gemeente Keerbergen en de inzet van vrijwillige molenaars daaraan een einde maakten. Zo wordt sinds 2003 de molen af en toe door een vrijwillige molenaar aan het draaien gebracht. Het is een bekend feit dat een molen moet werken om gezond te blijven.

Evenwel herhaalt de geschiedenis zich want op de plaats waar hij nu staat hinderen de omrin-

gende bomen alweer een goede windvang. Al is hij nu wel goed bereikbaar.

Huis weg

Wanneer ze daar in Rijmenam, Bonheiden en Keerbergen eventueel zouden vinden dat

het met al die dikke villa's op de voormalige heide wat de spuigaten uitloopt, dan kunnen ze nog altijd teruggrijpen naar hun verleden om daar een eind aan te stellen. Tenminste toch volgens een verhaal dat daar de ronde doet. En het begon er alweer mee dat iemand aan het lezen geslagen was. Jullie, lezertjes, zijn dus gewaarschuwd!

Een man las vaak in slechte boeken. Ze moeten wel zeer slecht geweest zijn. Van kwaliteit dan, bedoel ik, want hij raakte er steeds stukken van kwijt. Met een goede binding komt dat toch niet voor. Op een dag had de man ergens hooi gekocht. Toen hij met zijn hooi naar huis reed, brak er een onweer los. Waarschijnlijk hetzelfde onweer waarbij de bliksem insloeg op de Heimolen. Hij klopte echter aan bij een huis langs de weg teneinde daar voor de neergutsende regen te schuilen. De vrouw die daar aan het afwassen was, zei aanvankelijk niets. Op de vensterbank zag de man het vervolg van het boekje liggen, dat hij was kwijtgeraakt. „Als je dat graag hebt, mag je het meenemen“, zei de vrouw. Wat hij deed. Toen hij een tijdje later dat boekje wilde terugbrengen, stelde hij vast dat het huis verdwenen was.

Het valt te proberen, toch? Nu nog het gepaste boekje vinden.

